

Sygn. akt III AUa 292/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Beata Górską
Sędziowie:	Urszula Iwanowska (spr.) Anna Polak
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2019 r. w S.

sprawy P. T.

przeciwko Wojskowe Biuro Emerytalne w S.

o roczne rozliczenie emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 marca 2019 r., sygn. akt VI U 1328/18

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że nie uchyla:

- 1) decyzji własnej z dnia 08-08-2017 rok dotyczącej rozliczenia osiągniętych w 2013 roku przychodów wraz z ustaloną do zwrotu kwotą,
- 2) decyzji własnej z dnia 08-08-2017 rok dotyczącej rozliczenia osiągniętych w 2014 roku przychodów wraz z ustaloną do zwrotu kwotą,
- 3) decyzji własnej z dnia 08-08-2017 rok dotyczącej rozliczenia osiągniętych w 2015 roku przychodów wraz z ustaloną do zwrotu kwotą;

2. zasądza od Wojskowego Biura Emerytalnego w S. na rzecz P. T. kwotę 420 (czterysta dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Anna Polak	Beata Górską	Urszula Iwanowska
------------	--------------	-------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 lutego 2018 r., znak (...), Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w S. w sprawie P. T.:

- uchylił decyzję z dnia 8 sierpnia 2017 r. dotyczącą rozliczenia osiągniętych w 2013 roku przychodów oraz ustaloną do zwrotu kwotą w wysokości 6.302,02 zł brutto;
- uchylił decyzję własną z dnia 8 sierpnia 2017 r. dotyczącą rozliczenia osiągniętych w 2014 roku przychodów oraz ustaloną do zwrotu kwotą w wysokości 6.757,83 zł brutto;
- uchylił decyzję własną z dnia 8 sierpnia 2017 r. dotyczącą rozliczenia osiągniętych w 2015 roku przychodów oraz ustaloną do zwrotu kwotą w wysokości 8.872,59 zł brutto.

W uzasadnieniu organ rentowy między innymi wskazał, że P. T. pobierając emeryturę wojskową jednocześnie wykonywał pracę zarobkową marynarza w ramach kontraktu, który podlegałby ubezpieczeniu społecznemu w kraju. Z tego też względu organ rentowy uznał, iż uzyskiwane dochody należy rozliczać zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 104 ust. 1, art. 105 ustawy o rentach i emeryturach z FUS w zw. z art. 40 ust. 1-4 wojskowej ustawy emerytalnej. Zdaniem organu rentowego nie można pominąć okoliczności, że decyzje organu w zakresie uchylenia decyzji z dnia 26 czerwca 2014 r., 25 maja 2015 r. i 12 lipca 2016 r. wywołane były nierzetelnymi informacjami udzielonymi przez ubezpieczonego w zakresie charakteru stosunku prawnego wykonywania pracy za granicą. Z dokumentacji znajdującej się w aktach sprawy wynika, że P. T. zatrudniony był w systemie kontraktowym przez armatorów zagranicznych reprezentowanych w Polsce przez (...).

W odwołaniu od powyższej decyzji P. T. podniósł, że od 4 listopada 2012 r. do 3 czerwca 2016 r. pracował w (...) S.A. (...), przy czym jako pracownik załogi statku jego faktycznym pracodawcą było przedsiębiorstwo (...) z siedzibą na C.. Wszystkie jego wynagrodzenia pochodziły z (...). Jednocześnie ubezpieczony podniósł, że WBE w 2013 roku otrzymało informację, iż jego praca nie jest objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi. Ubezpieczony zarzucił nadto, iż działanie wojskowego organu rentowego jest niezgodne z art. 220 k.p.a. tj. w kwestii zbierania i gromadzenia informacji.

W odpowiedzi na odwołanie wojskowy organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych podtrzymując argumentację przytoczoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 27 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (punkt I) oraz zasądził od P. T. na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego w S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

P. T. urodził się w dniu (...) Ubezpieczony od 1 marca 2009 r. pobiera emeryturę przyznaną decyzją Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S. z dnia 8 kwietnia 2009 r. Decyzja ta, podobnie jak decyzje waloryzujące świadczenie ubezpieczonego, zawierała pouczenie o obowiązku zawiadomienia właściwego organu emerytalnego o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej oraz o wysokości osiąganego wynagrodzenia lub dochodu oraz o każdorazowej podwyżce wysokości wynagrodzenia lub dochodu i o innych okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo ograniczenie jego wysokości. W pouczeniu zawarta była również informacja, że osiągnięcie przychodu w wysokości przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

a) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji świadczeń pracowniczych w 1998 r. dla emerytury lub renty inwalidzkiej I grupy;

b) 18% kwoty bazowej, o której mowa w pkt a - dla renty inwalidzkiej II i III grupy,

c) 20,4% kwoty bazowej, o której mowa w pkt a – dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba.

Kwoty maksymalnych zmniejszeń, o których mowa powyżej, podlegają podwyższeniu, przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w kolejnych terminach waloryzacji.

Pismem z dnia 31 marca 2011 r. P. T. poinformował Wojskowe Biuro Emerytalne o podjęciu w 2010 roku pracy w charakterze marynarza kontraktowego. Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego, w związku z osiągniętym w 2010 roku przychodem w kwocie 26.049,46 zł dokonał potrącenia z tytułu wykonanego rozliczenia w kwocie 3.394,58 zł.

Decyzją z dnia 12 czerwca 2012 r. organ rentowy, w związku z osiągniętym w 2011 roku przychodem w kwocie 42.729,41 zł dokonał potrącenia z tytułu wykonywanego rozliczenia w kwocie 6.171,94 zł.

Oświadczeniem z dnia 28 marca 2014 r. P. T. wskazał, iż w 2013 roku uzyskał dochody z tytułu pracy jako marynarz kontraktowy świadcząc swoje usługi w (...) S.A. Do pisma ubezpieczony dołączył kserokopie książeczki żeglarskiej, kontrakty (umowy o pracę) oraz zaświadczenia o zarobkach za poszczególne kontrakty.

Decyzją z dnia 26 czerwca 2014 r. organ rentowy, w związku z osiągniętym w 2013 roku przychodem w kwocie 59.012,49 zł dokonał potrącenia z tytułu wykonywanego rozliczenia w kwocie 6.302,02 zł.

Decyzją z dnia 25 maja 2015 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w S., w związku z osiągniętym w 2014 roku przychodem w kwocie 50.350,42 zł, dokonał potrącenia z tytułu wykonywanego rozliczenia w kwocie 6.677,34 zł.

Decyzją z dnia 12 lipca 2016 r. organ rentowy, w związku z osiągniętym przez P. T. w 2015 roku przychodem w kwocie 70.555,33 zł, dokonał potrącenia z tytułu wykonanego rozliczenia w kwocie 8.700,72 zł.

Pismem z dnia 17 marca 2017 r. P. T. zwrócił się do organu rentowego o zwrot nienależnie pobranych kwot za lata 2010-2015 z tytułu zmniejszenia świadczenia emerytalnego. Ubezpieczony podniósł, iż w latach 2010-2016 uzyskiwał przychody z tytułu pracy zarobkowej nieobjętej obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi. Ubezpieczony wskazał, iż jako załącznik przesyła dwie umowy o pracę jaką świadczył 2016 roku tj. kontrakt z (...) S.A. oraz kontrakt z (...).

Decyzją z dnia 8 sierpnia 2017 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego odmówił ponownego rozliczenia emerytury wojskowej za lata 2010, 2011 i 2012 w związku z osiągniętymi przychodami. Organ rentowy powołując się na treść przepisu art. 48 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych wskazał, iż decyzje o rozliczeniu emerytury w związku z osiąganym przychodem w latach 2010-2012 dotyczą okresu dłuższego niż 3 lata od daty wpłynięcia wniosku tj. 20 marca 2017 r.

Jednocześnie organ rentowy wznowił postępowania dotyczące emerytury wojskowej w związku z osiągniętym przychodem za lata 2013, 2014 i 2015. Wznowione postępowania zakończyły się wydaniem merytorycznych decyzji w dniu 8 sierpnia 2017 r., zgodnie z którymi Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego uchylił własne decyzje z dnia:

- 26 czerwca 2014 r. ustalając jednocześnie do zwrotu kwotę 6.302,02 zł (dot. przychodów z 2013 r.)

- 25 maja 2015 r. ustalając jednocześnie do zwrotu kwotę 6.757,83 zł (dot. przychodów z 2014 r.)

- 12 lipca 2016 r. ustalając jednocześnie do zwrotu kwotę 8.872,59 zł (dot. przychodów z 2015 r.).

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w niniejszej sprawie P. T. podnosił, iż pracuje jako marynarz u zagranicznych armatorów i z tego tytułu uzyskuje przychody nieobjęte obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi. Zdaniem odwołującego nie ma on obowiązku rozliczania się z osiągniętych przychodów za granicą. Organ rentowy nie zgadzał się z tym stanowiskiem.

Sąd Okręgowy po dokonaniu dogłębnej analizy przepisów warunkujących odpowiedzialność żołnierza za osiągnięty dochód nie podzielił argumentacji P. T..

Sąd ten wskazał, że zgodnie z art. 40 ust. 1 i 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (powoływana dalej jako: wojskowa ustawa emerytalna) w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (powoływana dalej jako: ustawa emerytalna), nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości. Przy czym, emeryci mają obowiązek poinformowania organu rentowego o podjęciu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego oraz o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu oraz o każdorazowej zmianie wysokości tego przychodu i innych okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo zmniejszenie ich wysokości (art. 40a ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej).

W ocenie sądu pierwszej instancji nie budzi wątpliwości, iż w razie osiągnięcia przez wojskowego lub policyjnego emeryta przychodów z działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego ustawodawca przewidział, w przepisach art. 40 i 41 wojskowej ustawy emerytalnej, stosowanie zasad zmniejszania świadczeń określonych w art. 104 ustawy emerytalnej.

W dalszej części sąd ten wskazał, że zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Zaś zgodnie z art. 104 ust. 2 cytowanej ustawy za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą (art. 104 ust. 3). Nadto przepisy ust. 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu (art. 104 ust. 4). Nadto ogólną przesłanką brania pod uwagę przychodów, które wpływają na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury/renty jest wykonywanie działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczeń – emerytalnego i rentowych. Istotne jest zatem nie to, czy dany świadczeniobiorca podlega obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym, lecz fakt, że przychody uzyskiwane są z działalności objętej obowiązkiem ubezpieczenia, a przychód świadczeniobiorcy osiągniany za granicą z tytułu działalności wymienionej w art. 104 ust. 1-2 wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury bądź renty (art. 104 ust. 3).

Sąd Okręgowy zaznaczył, że z przywołanych przepisów jednoznacznie wynika, iż w sytuacji świadczenia pracy przez emeryta za granicą, przychody osiągnane z tego tytułu wpływają na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury. Na poparcie swojego stanowiska Sąd przywołał podzielany pogląd Sądu Najwyższego przedstawiony w wyroku z dnia 13 września 2013 r., I UK 76/13, w którym Sąd Najwyższy w podobnej sprawie uznał, że zarobek emeryta z

tytułu zatrudnienia w Niemczech stanowi przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą, który wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie jego emerytury w Polsce (art. 104 ust. 1, 2 i 3 ustawy emerytalnej). W uzasadnieniu tego wyroku stwierdzono, że „art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej, który wcale nie wymaga, iżby przynosząca przychód działalność wykonywana za granicą podlegała ubezpieczeniom społecznym, obowiązkowym albo dobrowolnym w Polsce. Regulacja dotycząca zawieszenia lub zmniejszenia emerytury ze względu na osiągnięcie przychodu ma samodzielne znaczenie na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, a w tym przypadku w odniesieniu do prawa do emerytury. Świadczenie z ubezpieczenia społecznego, jakim jest emerytura, wynika z potrzeby ubezpieczenia ryzyka niemożności zarobkowania ze względu na mniejszą zdolność do pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego. Świadczenie emerytalne w systemie powszechnych ubezpieczeń społecznych może być zawieszane albo zmniejszone, gdy emeryt osiąga dochody z określonej pracy lub działalności”. Sąd Najwyższy zaznaczył też, że w odniesieniu do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą ustawa emerytalna nie wprowadza zastrzeżenia, że znaczenie ma tylko działalność podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w Polsce. Gdyby przyjąć takie zastrzeżenie, to regulacja z art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej byłaby w istocie bezprzedmiotowa, albowiem zatrudniony za granicą z reguły podlega ubezpieczeniu społecznemu w kraju, w którym pracuje, na zasadzie wyłączności ubezpieczenia społecznego kraju, w którym świadczy pracę. Na takiej zasadzie oparta jest koordynacja systemów ubezpieczenia w Unii Europejskiej. O ubezpieczeniu społecznym co do zasady decyduje prawo kraju zatrudnienia (art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego Dz. U. UE.L. 2004.166.1.). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że regulacji z art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej nie można zawęzić jednak tylko do dochodów z tytułu zarobkowania w krajach Unii Europejskiej, bo zgodnie z treścią art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej, przepisy ust. 1 i 2, czyli o zawieszeniu lub zmniejszeniu świadczenia mają zastosowanie do emerytów i rencistów osiągających wszelkie przychody z tytułu działalności wykonywanej za granicą.

Nadto sąd pierwszej instancji podniósł, że podobne poglądy wyraził Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 5 stycznia 2012 r., III AUa 880/11, w którym Sąd ten uznał, że „przychód osiągnięty przez emeryta lub rencistę z tytułu zatrudnienia wykonywanego za granicą, jest uwzględniony przy ocenie, czy zachodzą podstawy do zawieszenia lub zmniejszenia świadczenia bez względu na to, czy według ustawodawstwa państwa, w którym został uzyskany, świadczeniobiorca podlegałby ubezpieczeniu społecznemu”. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny podkreślił, że użyte w przepisie ustępu 1 art. 104 ustawy emerytalnej sformułowanie „w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6”, nie oznacza konieczności podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu omawianej działalności, a jedynie rodzaj działalności, co do zasady podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Doprecyzowanie tego pojęcia zawarte jest w ustępie 2, stanowiącym, że za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie poza rolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3, tzn. z uwzględnieniem osiągnięcia przychodu z tytułu działalności wykonywanej za granicą.”

Biorąc pod uwagę wszystko powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że nie można mieć wątpliwości co do tego, iż przychody, które uzyskiwał P. T. z tytułu pracy świadczonej za granicą powodowały zawieszenie części emerytury, na zasadach wskazanych w art. 104 ustawy emerytalnej. Okoliczność, czy w danym przypadku istniał obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne pozostaje w sprawie bez znaczenia. W konsekwencji sąd ten przyjął, iż organ rentowy zasadnie dokonał na mocy art. 31, art. 32 ust. 1 pkt 1 i 6 wojskowej ustawy emerytalnej weryfikacji decyzji wydanych dnia 8 sierpnia 2017 r.

Podsumowując Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu. Sąd ten nie doszukiwał się naruszenia żadnego z przepisów wskazywanych przez ubezpieczonego. W tym stanie rzeczy Sąd, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Ponadto sąd pierwszej instancji orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. wskazując, że jedynymi kosztami jakimi został obciążony ubezpieczony w związku z przegraną sprawy są koszty wynagrodzenia

pełnomocnika strony przeciwnej, których wysokość ustalono na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2017 r., poz. 1800 ze zm.). W ocenie Sądu nakład pracy pełnomocnika uzasadnia mu przyznanie - kwoty 180 zł.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się P. T., który działając przez pełnomocnika, w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

1. nierozpoznanie istoty sprawy poprzez przyjęcie, iż przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia rozliczania świadczeń emerytalnych żołnierzy zawodowych w przypadku uzyskania przez nich dochodów z tytułu świadczenia pracy u armatorów zagranicznych, pomimo iż przedmiotem postępowania była kwestia uprawnień organu do uchylenia uprzednio wydanych decyzji w tym względzie, za którymi stwierdził brak podstaw do dokonywania tego rodzaju rozliczeń w związku z uzyskiwanym przez odwołującego się świadczeniem emerytalnym i wynagrodzeniem ze stosunku pracy w latach 2013-2015;

2. naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 k.p.c. w związku z art. 230 i art. 231 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów wskutek przyjęcia, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do oddalenia odwołania, i uznania, że organ emerytalny w stanie faktycznym i prawnym sprawy jest uprawniony do zmiany swoich decyzji z dnia 8 sierpnia 2017 r. dotyczących braku podstaw do rozliczenia świadczeń emerytalnych odwołującego się uzyskanych w latach 2013-2015 w związku z otrzymywanym wynagrodzeniem ze stosunku pracy u armatora zagranicznego.

Wskazując na powyższe podstawy apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie wniesionego przez odwołującego się odwołania przy jednoczesnym przyznaniu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

ewentualnie

- uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia co do kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że zaskarżony wyrok jest błędny i rażąco dla niego krzywdzący. W pierwszej kolejności apelujący zarzucił, że wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji przedmiotem postępowania nie było prawo organu rentowego do rozliczania lub nierozliczania uzyskiwanych przez odwołującego się dochodów ze stosunku pracy świadczonego u armatora zagranicznego w związku z uzyskiwanym przez niego świadczeniem emerytalnym, lecz uprawnienie organu do uchylania swoich wcześniejszych prawomocnych decyzji, za którymi uznał, iż tego rodzaju dochody nie powinny być uwzględniane przy corocznym rozliczaniu uzyskiwanego przez odwołującego się świadczenia.

Skarżący podkreślił, że organ rentowy dokonując uchylenia swoich decyzji z dnia 8 sierpnia 2017 r. naruszył fundamentalną zasadę prawną, jaką jest zaufanie obywatela do państwa i stanowionego przez niego prawa. Kwestia ta umknęła uwadze sądu pierwszej instancji, który faktycznie nie rozpoznał istoty sprawy. Na poparcie swojego stanowiska skarżący przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 r., III UK 77/11.

W odpowiedzi na apelację Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji, według norm przepisanych wskazując, że wydane rozstrzygnięcie jest prawidłowe, zaś wniesiony środek odwoławczy jako niewchodzący w merytoryczną polemikę z wydanym wyrokiem zasługuje na miano całkowicie bezzasadnego, stąd powinien zostać oddalony w całości. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego nie dostrzegł w procesie orzecznictwym Sądu Okręgowego nierozpoznania istoty sprawy czy też wadliwej oceny materiału dowodowego.

Organ rentowy podniósł, że wobec bardzo skromnie zarysowanej w apelacji argumentacji, niełatwo jest ustosunkować się do zarzutów stawianych przez ubezpieczonego. Nie mniej organ rentowy zwrócił uwagę, że ustalenie, czy ubezpieczony jako były żołnierz zawodowy pobierający świadczenie emerytalne, a zarazem uzyskujący przychody za granicą z tytułu kontraktów marynarskich, nie podlegający w Polsce obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym powinien być rozliczany w myśl art. 40 wojskowej ustawy emerytalnej czy też nie, było punktem wyjścia dla rozpoznawanej przez sąd pierwszej instancji sprawy. Dopiero poczynienie rozważań prawnych w tym przedmiocie dawało drogę do orzekania, czy organ rentowy mógł decyzjami z dnia 8 sierpnia 2017 r. uchylić swoje trzy - jak uznał - wadliwe decyzje o nierozliczaniu osiągniętych przychodów ubezpieczonego za lata 2013-2015, czy też uczynił to wbrew prawu.

Zatem w ocenie organu w sytuacji, gdy kwestia rozliczania świadczeń emerytalnych byłego żołnierza zawodowego w przypadku uzyskania przez niego wynagrodzenia z tytułu świadczenia pracy u armatorów zagranicznych była bazą i podstawowym zagadnieniem do rozstrzygnięcia, które dopiero determinowało ocenę procesu decyzyjnego organu rentowego, nie sposób zarzucić Sądowi Okręgowemu nierozpoznania istoty sprawy, jak chce tego apelant.

Dalej wojskowy organ rentowy podniósł, że z analizy treści odwołania z dnia 28 marca 2018 r., ani pisma przygotowawczego z dnia 4 stycznia 2019 r. nie wynika, aby w istocie wolą ubezpieczonego było kwestionowanie procedury eliminowania z obiegu własnych decyzji organu rentowego, lecz właśnie wykazywanie, że jako osoba nieodprowadzająca składek ubezpieczeniowych w Polsce nie powinien mieć zmniejszanej emerytury w związku z zatrudnieniem.

Nie mniej, mając na względzie zarzuty podniesione w apelacji, zdaniem organu rentowego zasadnie dokonał on weryfikacji poprzednich rozstrzygnięć decyzjami z dnia 8 sierpnia 2017 r., nie naruszając zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, jak podnosi to apelant.

Przede wszystkim organ wskazał, że Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego wydając trzy kwestionowane przez ubezpieczonego decyzje działał w granicach i na podstawie obowiązujących przepisów prawnych tj. art. 32 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej, w tym pkt 6, stanowiącego o uchyleniu bądź zmianie wadliwej decyzji na skutek wydania jej pod wpływem błędu. Sąd pierwszej instancji prawidłowo odniósł się więc do tej regulacji w końcowej części uzasadnienia wyroku, wskazując na zasadność weryfikacji decyzji dokonanych decyzjami z dnia 8 sierpnia 2017 r.

Ponadto organ rentowy wyjaśnił, że wdrażając procedurę eliminacji z obiegu wadliwych decyzji, tj. niezgodnych z literalnym brzmieniem ustawy oraz ugruntowanym orzecnictwem buduje właśnie zasadę pogłębiania zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, nawet gdy w niektórych sytuacjach jest to rozstrzygnięcie niekorzystane dla określonej osoby. W tym jednak przypadku prowadzi to do wyrównania sytuacji prawnej ubezpieczonych pracujących w Polsce i poza jej granicami, wykluczając poczucie dyskryminacji i niesprawiedliwości w kwestii corocznego rozliczania emerytur w związku z zatrudnieniem i miejscem świadczenia pracy/usług. Na poparcie swojego stanowiska organ rentowy przywołał wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 1999 r., III AUa 130/99, w którym stwierdzono, że wojskowy organ emerytalny jest wręcz zobligowany do naprawy popełnionego przez siebie błędu i do przywrócenia stanu zgodnego z prawem, zaś takie jego postępowanie nie stanowi naruszenia praw ubezpieczonego, gdyż prawa te zostały nabyte w sposób sztuczny, jako że oparty na błędzie.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się uzasadniona.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sprawy opiera się na konieczności rozważenia dwóch kwestii, materialnej i formalnej.

Kwestia materialna odnosi się do interpretacji art. 40 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej w związku z art. 104 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej przez ocenę, czy na gruncie art. 40 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej do przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, należy zaliczać przychód uzyskany za

granicą z tytułu pracy na kontraktach zagranicznych. W tym aspekcie wymaga wskazania, że w myśl art. 104 ustawy emerytalnej - do którego odsyła, w zakresie zmniejszania emerytury w związku z osiąganym przychodem, wojskowa ustawa emerytalna:

1. Prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6.
2. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą.

I tę kwestię materialnoprawną Sąd Okręgowy rozważył prawidłowo, trafnie odwołując się do judykatury. Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że do ubezpieczonego jako obywatela polskiego miały zastosowanie przepisy polskie, które uwzględniają przychód uzyskiwany za granicą przy rozliczaniu pobieranego z polskiej instytucji ubezpieczeniowej świadczenia emerytalnego. W tym zakresie kluczowy jest wskazany wyżej ustęp 3 z art. 104 ustawy emerytalnej, który nie wymaga, aby przynosząca przychód działalność wykonywana za granicą podlegała ubezpieczeniom społecznym, obowiązkowym albo dobrowolnym w Polsce; podobnie nie ma znaczenia, czy przychód z tej działalności podlega podatkowi w Polsce. Jest to regulacja o samodzielnym znaczeniu na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, zaś ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalnych w sytuacji uzyskiwania innych przychodów, co do zasady nie jest niezgodne z ustawą zasadniczą.

Jednak, w przekonaniu Sądu Apelacyjnego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, na kanwie sprawy nie ma już miejsca na orzeczenie, czy przychody uzyskane przez ubezpieczonego za pracę wykonywaną za granicą u zagranicznego pracodawcy, w latach 2013-2015 były tymi, które należało uwzględnić przy rozliczaniu emerytury wojskowej, a to właśnie z uwagi na drugie zagadnienie prawne o charakterze formalnym, które praktycznie nie zostało rozważone przez Sąd Okręgowy. Tymczasem, dla rozpoznawanej sprawy była to kwestia pierwszorzędna, ponieważ specyfika przedmiotowej sprawy przejawiała się w tym, że kierunek jej rozstrzygnięcia wprost był determinowany oceną, czy wojskowy organ rentowy w ogóle miał kompetencję do uchylecia własnych decyzji o rocznym rozliczeniu emerytury w związku z przychodem osiągniętym przez ubezpieczonego w latach 2013, 2014 i 2015, i tym samym do wstecznego rozliczania świadczenia począwszy od roku 2013 przez nałożenie na ubezpieczonego obowiązku potrącenia.

Jest to o tyle ważne, że dla zobrazowania stanu sprawy wymaga przypomnienia, że w roku 2014, 2015 i 2016 organ wydał decyzje o rocznym rozliczeniu przychodu w latach 2013-2015 oraz dokonał potrącenia, tak jak to czynił od roku 2011, następnie w dniu 8 sierpnia 2017 r. uchylił wskazane decyzje, czyli uznał, że nie ma podstaw do potrącenia, po czym w dniu 28 lutego 2019 r. uchylił decyzje uchylające z dnia 8 sierpnia 2017 r., czyli ponownie uznał zasadność potrącenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w takim stanie sprawy pojawia się istotna wątpliwość, czy istnieje prawna możliwość gwarantująca organowi tak dużą dowolność i uznaniowość w podejmowaniu decyzji dotyczących podstawowego świadczenia z ubezpieczenia społecznego, jakim jest emerytura, i to ze wstecznym skutkiem. W tej kwestii sąd odwoławczy nie zgadza się z Sądem Okręgowym, który podzielił w tym zakresie stanowisko wojskowego organu rentowego, że możliwość samodzielnego uchylecia przez organ uprzedniej decyzji, w tym decyzji o rocznym rozliczeniu emerytury w związku z osiągniętym dochodem, reguluje art. 32 ust. 1 pkt 6 w związku z ust. 4 pkt 3 wojskowej ustawy emerytalnej. Przepis ten, stanowi podstawę jedynie do ponownego ustalenia uprawnień, a brzmi następująco:

Art. 32 ust. 1. Decyzja organu emerytalnego ustalająca prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia ulega uchyleciu lub zmianie na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli:

- 1) zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności faktyczne, które mają wpływ na prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu emerytalnego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję organu lub orzeczenie, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) decyzja została wydana z naruszeniem przepisów ustawy, w tym na skutek błędu organu emerytalnego lub na podstawie błędnie wystawionych dokumentów innego organu.

Mając na uwadze w szczególności treść ustępu 6., Sąd Apelacyjny rozważył, że decyzje organu o rocznym rozliczeniu przychodu, bądź o zwrocie zaliczek pobranych na poczet przychodu rocznego są decyzjami niejako wypadkowymi, doraźnymi i jednorazowymi, a jako takie nie wpływają na prawo do emerytury w określonej wysokości, ustalonej w decyzji przyznającej świadczenia. Zatem decyzje organu o rocznym rozliczeniu przychodu, bądź o zwrocie zaliczek pobranych na poczet przychodu rocznego, jedynie pośrednio wpływają na wysokość świadczenia, i to o tyle, że de facto jednorazowo ustalają wartość świadczenia do wypłaty, i to tylko w danym roku, a nie prawo do świadczenia w określonej wysokości. Poprzez roczne rozliczenie emerytury w związku z uzyskanym dodatkowym przychodem, nie zmienia się, bowiem ani istota prawa do emerytury, ani wysokość ustalonego świadczenia. Zmienia się wartość do wypłaty, ale tylko jednorazowo, co jest wynikiem uzyskania dodatkowego przychodu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dyspozycja przepisu art. 32 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej nie obejmuje powyższego zdarzenia prawnego, zatem nie dotyczy decyzji tzw. wypadkowych, nie wpływających na prawo, bądź ustaloną wysokość świadczeń pieniężnych. Dyspozycją wskazanego przepisu nie jest objęta decyzja jednorazowo, w danym roku, ustalająca wartość świadczenia do wypłaty w związku z osiągniętym dodatkowym przychodem.

Kolejna kwestia, niezależna od powyższego to, że treść art. 32 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej nie pozwala na uznanie, że norma zawarta w przepisie działa wstecz. Dyspozycja przywołanej normy prawa nie dotyczy, więc wstecznych zdarzeń prawnych, lecz wywołuje skutek prawny jedynie na przyszłość. Powyższe oznacza, że wynikające z powołanego przepisu dla ubezpieczonego skutki prawne, a zwłaszcza te negatywne nie mogą być wywołane z mocą wsteczną. Na podstawie tego przepisu organ może korygować wadliwe prawnie decyzje, ale nie może tego robić ze skutkiem wstecznym. Jeżeli organ stwierdzi, że podjął korzystną dla strony decyzję o ustaleniu prawa lub wyliczeniu wysokości, która po czasie okaże się niezgodna z przepisami ustawy, lub oparta na błędzie, to tę decyzję może skorygować jedynie na przyszłość, od daty wydania decyzji korygującej, bowiem żaden przepis nie pozwala na wydanie decyzji korygującej ze skutkiem wstecznym. A taki przepis niewątpliwie musiałby zostać wprowadzony zważywszy na doniosły charakter świadczenia, które przecież, z definicji stanowi dla ubezpieczonego podstawowe źródło utrzymania. Należy przy tym zaznaczyć, że nie można wywodzić kompetencji organu do wstecznej korekty decyzji z art. 32 ust. 4 ustawy, który stanowi:

4. Uchylenie lub zmiana decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić, jeżeli od dnia jej wydania upłynął okres:
 - 1) 10 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2-4;
 - 2) 5 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 5;
 - 3) 3 lat - w przypadku określonym w ust. 1 pkt 6.

Przepis ten należy, bowiem rozumieć w ten sposób, że po upływie wskazanego okresu, liczonego od daty wydania decyzji, jej korekta jest już w ogóle niedopuszczalna, i wadliwa prawnie, czy błędna decyzja pozostaje w mocy. Przepis

ten utrwała więc swoiste status quo nawet takiej decyzji, która oczywiście powinna zostać zamieniona lub uchylona (z zastrzeżeniem z ustępu 5. dotyczącego decyzji korzystniejszej). Z treści art. 32 ust. 4 ustawy nie można jednak wyprowadzić wniosku, że skuteczność prawna niekorzystnej korekty uprawnienia emerytalnego, tak co do prawa, jak i co do wysokości może sięgać okresu wstecznego obliczonego na 10, 5 lub 3 lata.

Oczywiście naprawienie błędu zawartego w decyzji wojskowego organu emerytalnego jest obowiązkiem prawnym tego organu, lecz postępowanie polegające na przywróceniu stanu zgodnego z prawem, nie może naruszać elementarnych praw emeryta wynikających z procedury administracyjnej. W niniejszej sprawie ubezpieczony nie zatajał przecież informacji o uzyskiwaniu dodatkowego przychodu, jednak to organ nie mógł się zdecydować na określoną interpretację przepisów. Organ, w tym samym stanie faktycznym wielokrotnie zmieniał stanowisko prawne, za czym szła zmiana decyzji, uchylał decyzje uchylające, czym wprowadzał stan niepewności i dezorientacji po stronie ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że nie ma podstawy prawnej dla wzruszenia prawomocnych decyzji organu z dnia 8 sierpnia 2017 r. Natomiast, rzecz jasna organ może dokonać odmiennej oceny stanu prawnego analogicznej sprawy zaistniałej w przyszłości. W przedmiotowej sprawie działanie organu rentowego naruszało przepisy prawa z zakresu procedury administracyjnej, co stanowiło uzasadniony zarzut apelacji. Zgodnie z art. 7 k.p.a., w myśl zasady prawdy obiektywnej, którą organ ma obowiązek uwzględnić w prowadzonym postępowaniu administracyjnym, organy administracji publicznej (...) podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli. Organ rentowy nie może też zapominać o obowiązku każdego organu, rozstrzygnięcia na korzyść strony wątpliwości interpretacyjnych (nałożonym przez ustawodawcę nowelizacją procedury administracyjnej od 1 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 935 ze zm.). Zgodnie bowiem z art. 7a § 1 k.p.a., jeżeli przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie stronie uprawnienia, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ.

Wobec powyższego, organ rentowy niezasadnie dokonał na mocy powołanych przepisów, a w szczególności na podstawie art. 31, art. 32 ust. 1 pkt 1 i 6 wojskowej ustawy emerytalnej, weryfikacji uprzednio wydanych decyzji. Z tego też względu Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję, stwierdzając, że decyzje wojskowego organu rentowego z dnia 8 sierpnia 2017 r. o rozliczeniu przychodu za lata 2013., 2014 i 2015 wraz z ustalonymi kwotami do zwrotu nie podlegają uchyleniu.

O kosztach, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego. Zatem, skoro uwzględniono apelację ubezpieczonego w całości, uznać należało, że organ rentowy przegrał postępowanie w całości, a wobec tego, zasądzono od wojskowego organu rentowego na rzecz ubezpieczonego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w instancji pierwszej – 180 zł i w postępowaniu apelacyjnym – 240 zł, zgodnie z § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

Urszula Iwanowska Beata Górska Anna Polak